

**SLOVENŠKA POKROKOVA
KNIŽNICA; SVAZOK
38; ODBOJ; ROMAN Z
ROBOTNICKEHO ŽIVOTA**

Published @ 2017 Trieste Publishing Pty Ltd

ISBN 9780649283330

Slovenska Pokrokova Knjižnica; Svazok 38; Odboj; roman z robotnickeho života by Bohumil Zahradnik-Brodsky

Except for use in any review, the reproduction or utilisation of this work in whole or in part in any form by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including xerography, photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, is forbidden without the permission of the publisher, Trieste Publishing Pty Ltd, PO Box 1576 Collingwood, Victoria 3066 Australia.

All rights reserved.

Edited by Trieste Publishing Pty Ltd.
Cover @ 2017

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, re-sold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior consent in any form or binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.triestepublishing.com

BOHUMIL ZAHRADNIK-BRODSKY

**SLOVENŠKA POKROKOVA
KNIŽNICA; SVAZOK
38; ODBOJ; ROMAN Z
ROBOTNICKEHO ŽIVOTA**

SLOVENSKÁ POKROKOVÁ KNIŽNICA

SVÄZOK 38.

ODBOJ.

ROMÁN Z ROBOTNÍCKEHO ŽIVOTA.

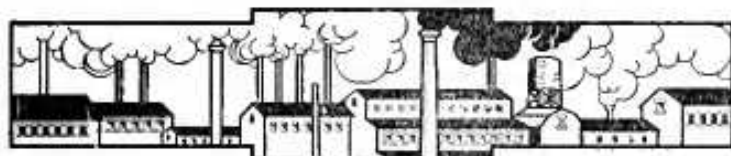
NAPÍŠAL

BOHUMIL ZAHRADNÍK-BRODSKÝ.

*Slovenské ústredné kníhkupectvo, Inc.
Chicago, Ill.*

Vydalo:

SLOVENSKÉ ÚSTREDNÉ KNÍHKUPECTVO,
1510 W. 18th St., Chicago, Ill.

I.

Parná pišťala slievárne ozvala sa svojím ostrým prenikavým hvizdom, oznamujúce počiatok nočnej šichty a zároveň odpočinok pre tých, ktorí kovali službu do poludnia nasledujúceho dňa. Sychravou marcovou mhlou niesol sa zvuk ďaleko prez ohrady slievární a bolo ho dobre počuť v uliciach mesta i v dedinách na opačnej strane ležiacich. Prúd žien a detí rýchlejšie sa pohnul, aby v čas každý octnul sa na prvom nádvorí slievární, kde už budú čakať robotníci na jedlo. V smeše nosičiek mladých i starých, v pološeru večernom bolo vidieť jedny s tvárou ustaranou a s úzkosťou v očiach, iné bezstarostné a akosi veselé sa pozerajúce ku predu, kde sa v šeru rýsovaly tieň vysokých komínov, pecí, rôzne mostky a vežičky s podavačmi, tvoriaci dohromady fantastický obraz neakej pitvornej obrovskej stavby kyklopickéj.

Na prašnej ceste, po pravej strane ohradenej vysokým daskovým plotom a po ľavej hromady odpadkov, sotkal sa prúd nesúci jedlo s prúdom robotníkov z huti, ponáhľajúcich sa domov z dennej

šichty. Ako by zmätok nastal, prepletaly sa dva davy. Robotníci v malých húfoch pokrikovali na ženy a odpoveďou bol im rozpustilý smiech. Postavy robotníkov, kostnatých a zamazaných, unaveno sa klátily k mestu i dedinám. Ich tváre, na ktorých pot so sadzami spojil sa v čierny lesk, podobaly sa maskám, z ktorých svietilo len belmo očí. Čapice a smačkané klobúky mali do tyla naražené, ruky do križa prehodené, aby vypiate prsá mohli nahltat sa sviežeho vzduchu. Pred ich očima tancovala vidina žiaru, dážd rozžhavených odpadkov, plamene šľahajúceho tekutého kovu. Išli ako po pamäti do sychravého večera, majúc jednu spoločnú, lačnú túžbu, posadiť sa doma.

Len tí najmladší mali ešte chuť k žartom. Chytali nosičky jedla za ruky a brady, pozerali im roziskreným zrakom do očí a prenášali žarty, na ktoré odpovedal piskľavý výsmech lebo podráždený výkrik. Staršie ženy uhýbajúc mladším s cesty, meraly starostlivým pohľadom vzdialenosť od hlavných vrát a v duchu usudzovaly, neuvítali ich príval hrubých výčitiek ich mužov.

Neaký kočiár, opatrený lampášmi, predieral sa vlnami ľudí. Kočiš zlostne pokrikoval, žiadajúc, aby sa mu vyhlí, ale robotníci, ako by nepočuli, ľahostajne šli pred koňmi, ktoré nepokojne strihali ušima a zvonily lesklými postrojmi. Až pri meste podarilo sa povozu preplieť sa medzi zástupy a rýchle zajať do ulice, kde prúdy slábly a uchíľily sa na chodníky. Za to pri bráne továrnej panovala pravá zácpa. Na ľavo od vchodu bola kantína, v tú chvíľu obležaná robotníkmi, medzi ktorými

strakatily sa továrne nosičky piva, umazané, roz-
cúchané a upotené, kričiac prenikave, aby sa im
vyhnuli, keď sa ponáhľaly s naplnenými podnosmi
s plnými so sklenicami a džbánkami. O niečo
ďalej do nádvorja rojily sa húfy robotníkov, ča-
kajúcich na večeru.

V tento hlahol a zmätok ľudských hlasov mie-
sil sa jednotvárnny hluk hutí. Pravidelné otrasy
strojov podobajúce sa oddychovaniu akejosi obro-
vitej bytosti, boli prerušované údermi kladív, sy-
kotom tekúcej rudy z pecí, rachotom sypaného ka-
meňa do železných vozíkov, rynčaním reťazí, vle-
čúcich samohybné plné vozíky a veškerú tú šia-
lenú smeš zvukov, ktoré naplňovali vzduch pe-
kelným lomozom. A nad budovami ohnivý dym
chúlil a váfal sa ako zapálený mrak, ožiarujúc po-
žiarom rôzne zbarvených plameňov do ďaleka roz-
behnuté budovy. Zdalo sa, že budovy sa rozhore-
ly, že ich zachvátila zkaza a že všetci robotníci
opustili tie hrozné obludy, z ktorých šľahal žiar,
z ktorých vyletoval dážď ohnivých iskier a drnčal
škripot strojov. Ale to bol pravidelný život toho
miesta, v ktorom nebolo odpočinku, kde podobal sa
deň noci, rok roku, desaťročie desaťročiam. Tu pre-
stával obyčajný ľudský riad, tu bol deň ako deň,
sem nedoliehaly zvuky zvonov, sviatočná nálada.
Vysoké pece ako nenasýtené obludy pohlcovaly
spústy rudy a koksu a roztopiac ich vo svojich
vnútornostiach v rozžhavený kov, požieraly nové
a nové obete. Dňom i nocou, rok od roka rozvá-
žaly malé lokomotivy jazdné kotly, v ktorých sa
ruda ešte varila, do ohromných budov, aby ich tu
stroj a ruka ľudská v horečnom kvapu upravova-

ly pre ten ostatný svet, ležiaci za daskami obytnou ohradou.

Mladá žena, Jozefina Matejkova, príbehla na nádvorie medzi poslednými. Bola udýchaná, jej plné poprsie zdvíhalo sa v rýchlom tempe pod ľahkou svetlou bluzou a svetlé vlasy chvely sa okolo jej tváre. Šiatok sviezol sa jej do zadu a poplašené oči strieľaly jej dookola. Na nádvorí sa zastavila a rozhliadla sa vôkol. Bolo tu dosť jasno, pretože elektrické lampy prerážaly hmlu a vrhaly paprsky po celom priestranstve. Videla známych, tu a tam už niektorá žena vracala sa s prázdnuou nádobou, ale muža svojho nevidela.

“Neviete, kde je môj muž?” zavolała na prihrblého slievača, vracajúceho sa od kantiny.

“V kantine. Nesieš večeru?”

“Nesiem a div dech nevypustím. Myslela som, že prídem pozde a zatiaľ on, duša nehodná, už zase pije. Prosím vás, zavolajte ho. Ja do vnútra nepôjdem.”

“Bojíš sa?” zasmial sa slievač vesele a podíval sa do jej ružovej tváre.

“To viete, nedali by mi pokoj,” povedala vzdorovite, ale rty sa jej pousmialy a v očiach jej zahorelo.

“Nemáš byť taká driečna. No, počkaj privediem ti muža.”

Vrátil sa do kantiny a Jozefina, postaviac košík s jedlom na zem, rýchlo si popravila šiatok na hlave, pritiahla bluzu a pozrela sa po sebe, neniesli na nej stopy ponáhľania. Videla, ako robotníci, ktorí okolo nej prešli, záľubne sa po nej ohliadli. Odvrátila oči, ale čosi koketne spokojného tkvelo

v jej výraze. Slievač opravdu nelhal, nazvúc ju driečnou. bola ešte len 23-ročná, vysoká ohebná, ladnej postavy a dýchala sviežosťou. Vydala sa pred štyrmi rokmi za slievača Matejku, človeka kostnatého, vysokého, povahy vznetilej, nakloneného k opilstvu, ale ináč neškodného a dobrého pracovníka. Vyrobil dosť slušné peniaze a mohol by vyrobiť ešte viac, keďby bol dovedol potlačiť občas dostavujúce sa návaly hýrivosti, pri ktorých dopúšťal sa rôznych hlúposti, ktoré mu zamedzovaly cestu k výnosnej práci. Vzal si Jozefinu tiež z takého náhleho prívalu zaľúbenia, v ktorom bol slepý a hluchý k rôznym námietkam. Mohol dostať dievča s neakou pomocou, domkom alebo inou výhodou, ale on nechcel. Behom mesiaca bol ženatý a sám toho nikdy nelutoval. Bolo mu ľahostajné, či má niečo alebo nič. Len keď sa najedol, len keď dostal takú zálohu, aby mohol podľa žízne piť a keď ho Jozefina veľmi netrápila.

Netrápila ho. Nemala povahy, aby nosila v sebe hnev, aby vážne uvažovala, na budúcnosť si spomínala a muža napomínala k šetrnosti. Sama ale cítila sa voľnou, keď bolo po výplate viac peňazí, že mohla tajne si kúpiť sukňu alebo šiatok, blúzu a neakú tú ozdôbku do vlasov. V slievárňach bola od pätnástich rokov ako nosička piva. Prišla tam ako chudobné dievča. Otec i matka jej už zomreli a ona bývala u strýca baníka, ktorému opatrovala deti. Vyrastúc v ovzduší krajiny skrz na skrz priemyselnej, hemžiacej sa továrnym ľudom, neprilnula k majetku, žila ako väčšina od výplaty k výplate. Vedela, že deň výplaty je počiatkom niekoľko veselých, jasných dní a že po nich

musia zase prijsť dni mrzuté, v ktorých je jedinou jasnou myšlienkou, že príjde zase výplata.

Jej samostatnosť postavila ju medzi voľné robotníčky. U strýca síce zostala a platila mu niekoľko krajciarov za nocľah, ale ináč žila na vlastnú päsť. Zakúsila radosť z peňazí, ktoré dostávala a zakúsila tiež dosť tiesne, keď nemala ani krajciara. Ale to nemenilo jej mladú náladu. Veď to ani ináč nemôže byť.

V slievárňach dospievala, jej detská povaha nadobúdala foriem, rozvíjala sa, až dočkala sa toho, že si ju počali slievači všímať. Mala z toho radosť. Cítila, ako v nej prebúdza sa žena, že je svieraná túhou po niečom ohnivom, opojnom, o čom staršie nosičky voľne a bez ostychu hovorily. Bola svedkom rozpustilosti svojich družiek, ktoré z prvu zdaly sa jej byť príliš voľnými. Rдела sa pri nich, ale i tomu si zvykla a smiala sa s ostatnými.

Ale prez to, že jej vznietilá povaha ju mučila túhou po stykoch s mužmi, predsa len vrodená ostiechavosť jej zabránila, aby sa zbavila svojej zdržanlivosti, aby odhodlane pustila sa do víru, v ktorom väčšina nosičiek vesele žila. Áno, keď jeden so slievačov, ktorému žena utiekla, jej nabídal, že by mohla u neho bývať, takmer urazeno ho odbyla, ba okázala sa mu vyhýbala. Na ako dlho by bola mohla žiť v tomto duševnom rozpore medzi dutnajúcou vášňou a chladnou rozvahou, sama nevedela. Priala si, aby rozhodnutie mohla odďaliť, ale nebála sa toho, až jedon raz ináč sa rozhodne. Nabídnutie Matejkove, ktorý raz podnapitý celý večer s ňou tancoval, prijala s ľahostaj-